

[Total No. of (i) Printed Pages 8 (ii) Questions 9]

Sub Code : 0330 (1048) **Exam Code** : 0004

Exam : B.A./B.Sc. (General) 4th Semester

Subject : Music Vocal (In all Mediums)

Paper : Paper-A Theory

Time : 3 Hours

Maximum Marks : 45

Note: Attempt five questions in all Selecting one question each from unit I to IV. Unit V is compulsory which consists of objective type questions.

UNIT - I

1. Write a brief history of Indian music during the medieval period. 9
2. Define Murchana and its types described by music scholars. 9

UNIT - II

3. Define Gamak and Explain its various forms. 9

P.T.O.

4. Write Short notes on the following : 9

- (i) Meend
- (ii) Bol Alap
- (iii) Andolan

5. Write in detail about importance of Tanpura and Sahayak Nada. 9

UNIT - III

6. Give a biographical Sketch and contribution in the field of Indian music of Ustad Amir Khan Sahib or Pt. Omkar Nath Thakur. 9

7. Life Sketch and contribution of Ustad Faiyaz Khan Sahib. 9

UNIT - IV

8. Write in notation a Vilambit Khayal from your course. 9

OR

Give the full description of any two Ragas on the following :

Bihag, Rageshwari, Bageshwari.

UNIT - V

Compulsory Question

Note: Attempt **nine** out of **thirteen** questions.
(Objective type-short questions) :

9. (1) Thata of Raga Bageshwari and Rageshwari.
- (2) Name two musicians of Medieval Period.
- (3) Name two Granthas/Book written in Medieval Period.
- (4) Name two Gayan Shailies popular in Medieval Period.
- (5) Which Gharana Ustad Amir Khan Sahib belong to ?
- (6) Difference between Raga Bageshwari and Rageshwari.
- (7) Write two tanas in Rag Bihag.
- (8) Define Meend.
- (9) Define Andolan in 30 words.
- (10) Time of Ga Ni Kamal Ragas.
- (11) Matras in Roopak Tala ? With description.
- (12) Bol of Tilwada Tala.
- (13) Thata of Raga Bihag.

हिन्दी माध्यम

निर्देश : प्रत्येक खण्ड से एक प्रश्न चुनते हुए कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। खण्ड पाँच अनिवार्य है, जो वस्तुनिष्ठ प्रश्न है।

इकाई - I

1. मध्यकाल में भारतीय संगीत का संक्षिप्त इतिहास लिखिए। 9
2. मूर्च्छना को परिभाषित कीजिए। संगीतज्ञों द्वारा इसके प्रकारों का वर्णन कीजिए। 9

इकाई - II

3. गमक को परिभाषित कीजिए तथा विभिन्न प्रकारों को स्पष्ट कीजिए।
4. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिपपणी लिखिए : 9
 - (i) मींड
 - (ii) बोल अलाप
 - (iii) आन्दोलन

इकाई - III

5. तानपुत्र तथा उनके सहायक नाद के महत्त्व के बारे में विस्तार से बताइये। 9
6. उस्ताद आमिर खान साहब अथवा ओंकार नाथ ठाकुर के जीवन चरित्र तथा उनके द्वारा भारतीय संगीत में दिये गये योगदान को बताइये। 9

इकाई - IV

7. उस्ताद फैयाज खान साहब के जीवन चरित्र तथा योगदान का वर्णन कीजिए। 9
8. अपने पाठ्यक्रम में विलम्बित ख्याल की स्वर लिपि लिखिए। 9

अथवा

- निम्नलिखित में से किन्हीं दो रागों के बारे में विस्तार से लिखिए : 9
- (i) विहाग
 - (ii) रागेश्वरी
 - (iii) बागेश्वरी

इकाई - V

अनिवार्य प्रश्न

9. निम्नलिखित 13 प्रश्नों में से कुल 9 प्रश्नों का संक्षिप्त उत्तर दीजिए : 9
 - (i) राग बागेश्वरी और रागेश्वरी का थाट।
 - (ii) मध्यकाल के दो संगीतज्ञों के नाम।
 - (iii) मध्यकाल के दो ग्रन्थ/ पुस्तक।
 - (iv) मध्यकाल में प्रचलित दो ज्ञान शैली।
 - (v) उस्ताद आमिर खान साहब किस घराने के थे ?
 - (vi) राग बागेश्वरी तथा रागेश्वरी में अन्तर।
 - (vii) राग विहाग के दो तान।
 - (viii) मींड को परिभाषित करें।
 - (ix) आन्दोलन को 30 शब्दों में लिखिए।
 - (x) गा नि कमल राग का समय।
 - (xi) रूपक ताल में मात्रा, वर्णन सहित।
 - (xii) तिलवाड़ा ताल में बोल।
 - (xiii) राग विहाग में थाट।

(0330)

(ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਨੋਟ: ਕੁਲ ਪੰਜ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (ਯੂਨਿਟ - I ਤੋਂ IV) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਚੋਣ ਕਰ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ।
ਯੂਨਿਟ 5 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਬਜ਼ੇਕਟੀਵ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ - I

1. ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਸਮੇਂ (medieval period) ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੋ। 9
2. ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁਰਚਨਾ (Murchana) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ - II

3. ਗਮਕ (Gamak) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9
4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 9
(i) ਮੇਂਡ (Meend)
(ii) ਬੋਲ ਅਲਾਪ (Bol Alap)
(iii) ਅੰਦੋਲਨ (Andolan)
5. ਤਾਨਪੁਰਾ ਅਤੇ ਸਹਾਯਕ ਨਾਦ (Tanpura and Sahayak Nada) ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9

6

ਯੂਨਿਟ - III

6. ਉਸਤਾਦ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਪੰਡਤ ਓਮਕਾਰ ਨਾਥ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਜੀਵਨੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਕੈਚ (biographical Sketch) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ (contribution) ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 9
7. ਉਸਤਾਦ ਫੈਯਾਜ਼ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਾਈਫ ਸਕੈਚ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ (Life Sketch and contribution) ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ - IV

8. ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਲਮਬਿੱਟ ਖਿਆਲ (Vilambit Khayal) ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9

OR

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦੋ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ (full description) ਦਿੱਬੀਹਾਗ (Bihag), ਰਾਗੋਸ਼ਵਰੀ (Rageshwari), ਬਾਗੋਸ਼ਵਰੀ (Bageshwari)

9

ਯੂਨਿਟ-V

ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਵਾਲ

ਨੋਟ: ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ, (ਆਬਜ਼ੇਕਟੀਵ ਕਿਸਮ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ):

9. (1) ਰਾਗ ਬਗੋਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਰਾਗੋਸ਼ਵਰੀ ਦੇ ਥਾਟ (Thata) ਲਿਖੋ

7

(0330)

- (2) ਮੱਧਕਾਲ ਸਮੇਂ (Medieval Period) ਦੇ ਦੋ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ (two musicians) ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ.
- (3) ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਦੋ ਗ੍ਰੰਥਾਂ/ਕਿਤਾਬਾਂ (Granthas/Book) ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ.
- (4) ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੋ ਗਾਯਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ (Gayan Shailies) ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ.
- (5) ਉਸਤਾਦ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਕਿਹੜੇ ਘਰਾਨੇ (Gharana) ਤੋਂ ਹੈ
- (6) ਰਾਗ ਬਗੋਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਰਾਗੀਸ਼ਵਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ (Difference between) ਲਿਖੋ
- (7) ਰਾਗ ਬੀਹਾਗ ਦੇ ਦੋ ਤਾਨ (tanas in Rag Bihag) ਲਿਖੋ.
- (8) ਮੇਂਡ (Meend) ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ.
- (9) 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ (Andolan) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ
- (10) ਗਾ ਨੀ ਕਮਲ ਰਾਗ (Ga Ni Kamal Ragas) ਦਾ ਸਮਾਂ.
- (11) ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ (Matras)? ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਨਾਲ (With description)
- (12) ਤਿਲਵਾੜਾ ਤਾਲ (Tilwada Tala) ਦੇ ਬੋਲ
- (13) ਰਾਗਾ ਬੀਹਾਗ (Raga Bihag) ਦਾ ਥਾਟ (Thata)